

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Чернівецька філія

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: Бухгалтерський облік (загальна теорія)

на тему:

Облікова політика підприємства

Виконав:

Студентка групи ТУчн 8-24Б1ООП-Н (4,6 здс)

Захарук Л.І.

Керівник: Чебан М.В.

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Сутність та значення облікової політики підприємства	5
1.2. Нормативно-правове регулювання облікової політики в Україні	8
1.3. Принципи, елементи та фактори формування облікової політики	12
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	17
2.1. Порядок формування облікової політики підприємства	17
2.2. Наказ про облікову політику та його структура	21
2.3. Особливості вибору методів бухгалтерського обліку на підприємстві	23
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	26
3.1. Проблеми формування та застосування облікової політики	26
3.2. Напрями вдосконалення облікової політики в сучасних умовах	29
3.3. Використання інформаційних технологій в організації бухгалтерського обліку	31
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

В умовах сучасного розвитку ринкової економіки та посилення конкуренції важливого значення набуває ефективна організація бухгалтерського обліку на підприємстві. Одним із ключових інструментів забезпечення достовірності, системності та прозорості облікової інформації є облікова політика підприємства, яка визначає сукупність принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [3, с. 41].

Актуальність теми курсової роботи зумовлена тим, що правильно сформована облікова політика безпосередньо впливає на якість фінансової звітності, ефективність управлінських рішень, рівень податкового навантаження та загальний фінансовий результат діяльності підприємства [5, с. 74]. В умовах постійних змін законодавства та переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності значення облікової політики суттєво зростає.

Метою курсової роботи є дослідження теоретичних і практичних основ формування облікової політики підприємства, її нормативно-правового регулювання, а також визначення напрямів удосконалення в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- розкрити сутність та значення облікової політики підприємства;
- дослідити нормативно-правове регулювання облікової політики в Україні;
- охарактеризувати принципи, елементи та фактори її формування;
- розглянути порядок формування облікової політики та структуру наказу;
- проаналізувати особливості вибору методів бухгалтерського обліку;
- визначити проблеми та напрями вдосконалення облікової політики;
- дослідити роль інформаційних технологій у бухгалтерському обліку

Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування облікової політики підприємства.

Теоретичною базою роботи є наукові праці вітчизняних учених, законодавчі та нормативні акти України, Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку та міжнародні стандарти фінансової звітності [4, с. 91; 7, с. 97].

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та значення облікової політики підприємства

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки важливого значення набуває правильна організація бухгалтерського обліку на підприємстві. Одним із основних елементів організації бухгалтерського обліку є облікова політика підприємства, яка визначає методологічні засади ведення обліку, складання фінансової звітності та формування інформації для прийняття управлінських рішень [3, с. 41].

Облікова політика є важливим інструментом управління діяльністю підприємства, оскільки забезпечує єдиний підхід до відображення господарських операцій у системі бухгалтерського обліку. Від правильності її формування залежить достовірність фінансової звітності, ефективність контролю за використанням ресурсів та фінансовий результат діяльності підприємства [5, с. 74].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика — це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Дане визначення підкреслює, що облікова політика охоплює всі основні аспекти організації облікового процесу.

На думку Ф. Ф. Бутинця, облікова політика є системою способів та методів організації бухгалтерського обліку, що забезпечує формування повної, правдивої

та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства [2, с. 56]. Учений наголошує, що саме через облікову політику реалізуються принципи бухгалтерського обліку та забезпечується єдність методики облікового процесу.

С. Ф. Голов зазначає, що облікова політика являє собою комплекс конкретних методів оцінки, групування та узагальнення інформації про господарські операції, які обираються підприємством самостійно відповідно до законодавства [4, с. 91]. Автор підкреслює, що облікова політика є важливим елементом системи управління підприємством, оскільки впливає на фінансові результати та показники звітності.

Основною метою облікової політики є забезпечення достовірного та повного відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності [6, с. 102]. Правильно сформована облікова політика дозволяє:

- забезпечити єдині методологічні засади ведення бухгалтерського обліку;
- ефективність управління підприємством;
- забезпечити контроль за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- формувати достовірну фінансову звітність;
- забезпечити відповідність обліку вимогам чинного законодавства

Облікова політика підприємства формується з урахуванням особливостей його діяльності, організаційної структури, галузевої специфіки, масштабів виробництва та інших факторів [7, с. 86]. Кожне підприємство самостійно обирає ті методи та способи ведення бухгалтерського обліку, які найбільше відповідають умовам його господарської діяльності.

Важливе значення у формуванні облікової політики мають принципи бухгалтерського обліку. Серед основних принципів виділяють:

- принцип автономності;
- принцип безперервності діяльності;
- принцип послідовності;
- принцип нарахування та відповідності доходів і витрат;
- принцип обачності;
- принцип повного висвітлення інформації.

Застосування зазначених принципів забезпечує об'єктивність та достовірність бухгалтерської інформації [5, с. 88].

Одним із найважливіших аспектів облікової політики є вибір методів оцінки активів і зобов'язань. Наприклад, підприємство може самостійно обирати метод нарахування амортизації основних засобів або метод оцінки вибуття запасів [4, с. 95]. Від цього залежить величина витрат, прибутку та фінансового результату діяльності підприємства.

Складовими елементами облікової політики є:

- форма бухгалтерського обліку;
- робочий план рахунків;
- порядок документообігу;
- методи оцінки активів і зобов'язань;
- система внутрішнього контролю;
- порядок проведення інвентаризації;
- технологія обробки облікової інформації [2, с. 73].

Важливим внутрішнім документом підприємства є наказ про облікову політику. Саме в ньому закріплюються всі методи та процедури ведення бухгалтерського обліку, які застосовуються на підприємстві [6, с. 114].

Наказ про облікову політику затверджується керівником підприємства та є обов'язковим для виконання всіма працівниками бухгалтерської служби.

У сучасних умовах господарювання значення облікової політики постійно зростає. Це пов'язано з розвитком міжнародних економічних відносин, впровадженням міжнародних стандартів фінансової звітності та автоматизацією бухгалтерського обліку [7, с. 97]. Правильно сформована облікова політика забезпечує прозорість фінансової інформації, підвищує довіру інвесторів та сприяє зміцненню фінансового стану підприємства.

На думку науковців, ефективна облікова політика повинна відповідати не лише вимогам законодавства, а й стратегічним цілям підприємства [3, с. 52]. Саме тому її формування потребує ретельного аналізу особливостей діяльності підприємства та вибору найбільш оптимальних методів бухгалтерського обліку.

Таким чином, облікова політика підприємства є важливою складовою системи бухгалтерського обліку та управління діяльністю суб'єкта господарювання. Вона забезпечує методологічну основу ведення обліку, формування фінансової звітності та прийняття ефективних управлінських рішень. Правильно сформована облікова політика сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства, забезпечує достовірність бухгалтерської інформації та відповідність облікового процесу вимогам чинного законодавства [5, с. 93].

1.2. Нормативно-правове регулювання облікової політики в Україні

Облікова політика підприємства формується та реалізується відповідно до чинного законодавства України у сфері ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Нормативно-правове регулювання облікової політики є

важливою складовою організації бухгалтерського обліку, оскільки забезпечує єдині методологічні підходи до відображення господарських операцій та складання фінансової звітності.

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні має багаторівневий характер і включає законодавчі, нормативні та внутрішньогосподарські документи [4, с. 82]. Основним нормативним актом, що регулює ведення бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV. Саме цей закон визначає правові засади регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Відповідно до статті 1 зазначеного Закону, облікова політика визначається як сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Закон надає підприємствам право самостійно визначати свою облікову політику з урахуванням вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності [2, с. 56].

Важливе місце у нормативному регулюванні облікової політики займають Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Саме вони визначають методологічні засади формування інформації про окремі об'єкти бухгалтерського обліку [3, с. 91]. Наприклад:

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає основні принципи підготовки фінансової звітності;
- НП(С)БО 7 «Основні засоби» регулює порядок оцінки та амортизації основних засобів;
- НП(С)БО 9 «Запаси» встановлює методи оцінки вибуття запасів;

- НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» регулює порядок створення резерву сумнівних боргів;

- НП(С)БО 15 «Дохід» визначає порядок визнання доходів підприємства [5, с. 117].

Зазначені стандарти дозволяють підприємствам обирати один із декількох допустимих методів обліку, що і формує основу облікової політики підприємства [6, с. 64]. Наприклад, підприємство може самостійно обирати метод нарахування амортизації або спосіб оцінки вибуття запасів.

Органом державного регулювання бухгалтерського обліку в Україні є Міністерство фінансів України, яке затверджує національні стандарти бухгалтерського обліку, методичні рекомендації та інші нормативні документи. Значну роль у регулюванні облікової політики відіграють також:

- Податковий кодекс України;
- Господарський кодекс України;
- Цивільний кодекс України;
- міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) [7, с. 133].

Особливого значення набувають Міжнародні стандарти фінансової звітності, які застосовуються окремими категоріями підприємств в Україні. Відповідно до законодавства, публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії та великі підприємства зобов'язані вести облік і складати фінансову звітність за міжнародними стандартами [2, с. 102]. У таких випадках облікова політика формується відповідно до вимог МСФЗ, зокрема МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки».

МСБО 8 визначає критерії вибору та зміни облікової політики, а також порядок розкриття інформації у фінансовій звітності. Згідно з міжнародними стандартами, облікова політика повинна забезпечувати достовірне та об'єктивне відображення фінансового стану підприємства [5, с. 124].

Важливим внутрішнім документом підприємства є наказ про облікову політику. Він розробляється бухгалтерською службою та затверджується керівником підприємства [3, с. 95]. У наказі визначаються:

- форма бухгалтерського обліку;
- робочий план рахунків;
- методи оцінки активів і зобов'язань;
- порядок нарахування амортизації;
- правила документообігу;
- порядок проведення інвентаризації;
- система внутрішнього контролю;
- порядок складання звітності [4, с. 88].

Наказ про облікову політику є обов'язковим для всіх працівників підприємства, які мають відношення до ведення бухгалтерського обліку. Його положення застосовуються послідовно з року в рік, що забезпечує порівнянність фінансової звітності [6, с. 72].

На думку науковця Ф. Ф. Бутинця, нормативне регулювання облікової політики є необхідною умовою забезпечення єдності бухгалтерського обліку в державі [3, с. 101]. Водночас учений зазначає, що підприємства повинні мати достатню свободу у виборі методів обліку з урахуванням специфіки своєї діяльності.

С. Ф. Голов підкреслює, що сучасна система нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні поступово адаптується до міжнародних стандартів, що сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності та інтеграції

України у світовий економічний простір [2, с. 118].

Таким чином, нормативно-правове регулювання облікової політики в Україні базується на системі законодавчих і нормативних актів, які визначають порядок організації та ведення бухгалтерського обліку. Основу цієї системи становлять Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та міжнародні стандарти фінансової звітності. Дотримання вимог нормативно-правових актів забезпечує достовірність бухгалтерської інформації, правильність складання фінансової звітності та ефективність управління підприємством [7, с. 145].

1.3. Принципи, елементи та фактори формування облікової політики

Формування облікової політики підприємства є одним із найважливіших етапів організації бухгалтерського обліку. Від правильності вибору методів та принципів ведення обліку залежить достовірність фінансової звітності, ефективність управління підприємством та можливість прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Облікова політика забезпечує єдиний підхід до відображення господарських операцій та створює інформаційну основу для оцінки фінансового стану підприємства [3, с. 45].

Основою формування облікової політики є принципи бухгалтерського обліку, які визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Принципи бухгалтерського обліку є загальними правилами та вимогами, яких підприємство повинно дотримуватися під час ведення обліку та складання фінансової звітності.

Одним із найважливіших принципів є принцип автономності підприємства, відповідно до якого підприємство розглядається як окрема юридична особа,

відокремлена від власників та інших суб'єктів господарювання [4, с. 72]. Це означає, що особисте майно власників не повинно відображатися у фінансовій звітності підприємства.

Не менш важливим є принцип безперервності діяльності, який передбачає, що підприємство продовжуватиме свою діяльність у майбутньому та не має наміру ліквідуватися або суттєво скорочувати обсяги діяльності [2, с. 58]. Саме на основі цього принципу здійснюється оцінка активів та зобов'язань у бухгалтерському обліку.

Принцип послідовності означає постійне застосування підприємством обраної облікової політики протягом тривалого часу. Зміна методів обліку допускається лише у випадках, передбачених законодавством або якщо така зміна забезпечує більш достовірне відображення фінансового стану підприємства [5, с. 96].

Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат передбачає, що доходи та витрати визнаються у тому звітному періоді, в якому вони виникли, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів [6, с. 113]. Це забезпечує об'єктивне визначення фінансових результатів діяльності підприємства.

Важливу роль відіграє також принцип обачності, згідно з яким при оцінці активів та зобов'язань необхідно уникати завищення доходів і активів та заниження витрат і зобов'язань [3, с. 49]. Реалізація цього принципу забезпечує достовірність фінансової звітності та мінімізує ризик викривлення інформації.

Формування облікової політики підприємства передбачає визначення її основних елементів. Елементи облікової політики — це конкретні способи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку, які обирає підприємство

відповідно до законодавства [7, с. 87].

До основних елементів облікової політики належать:

- форма бухгалтерського обліку;
- робочий план рахунків;
- методи оцінки активів і зобов'язань;
- методи нарахування амортизації;
- порядок оцінки вибуття запасів;
- система документообігу;
- порядок проведення інвентаризації;
- правила внутрішнього контролю;
- технологія обробки облікової інформації [2, с. 102].

Одним із найважливіших елементів є вибір методів оцінки запасів при їх вибутті. Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», підприємство може застосовувати метод ФІФО, середньозваженої собівартості, ідентифікованої собівартості або нормативних затрат. Вибір конкретного методу впливає на величину витрат та фінансовий результат діяльності підприємства.

Важливим елементом облікової політики є також вибір методу амортизації основних засобів. Підприємство може використовувати прямолінійний, виробничий, кумулятивний або прискорений метод амортизації [5, с. 121]. Обраний метод повинен найбільш точно відображати спосіб отримання економічних вигід від використання активу.

У науковій літературі фактори формування облікової політики поділяють на зовнішні та внутрішні [4, с. 95].

До зовнішніх факторів належать:

- законодавча база держави;
- система оподаткування;
- економічна ситуація в країні;
- вимоги інвесторів та кредиторів;
- міжнародні стандарти фінансової звітності;

- особливості галузі діяльності підприємства [6, с. 134].

Особливо вагомий вплив має податкове законодавство, оскільки окремі методи бухгалтерського обліку можуть впливати на розмір податкових зобов'язань підприємства.

До внутрішніх факторів належать:

- організаційно-правова форма підприємства;
- масштаби діяльності;
- структура управління;
- кваліфікація бухгалтерського персоналу;
- рівень автоматизації обліку;
- стратегія розвитку підприємства;
- фінансовий стан суб'єкта господарювання [7, с. 104].

Наприклад, великі підприємства із складною організаційною структурою потребують більш деталізованої системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Натомість малі підприємства можуть застосовувати спрощені методи обліку.

На думку Ф. Ф. Бутинця, ефективна облікова політика повинна враховувати специфіку діяльності підприємства та забезпечувати оптимальне поєднання вимог законодавства і потреб управління. С. Ф. Голов зазначає, що правильно сформована облікова політика є важливим інструментом управління фінансовими результатами підприємства [5, с. 118].

Формування облікової політики завершується складанням наказу про облікову політику підприємства. У цьому документі закріплюються всі обрані методи та процедури ведення бухгалтерського обліку. Наказ затверджується керівником підприємства та є обов'язковим для виконання всіма працівниками бухгалтерської служби.

Таким чином, принципи, елементи та фактори формування облікової політики є основою організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Правильний вибір методів обліку забезпечує достовірність фінансової звітності,

ефективність управління та відповідність діяльності підприємства вимогам чинного законодавства.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Порядок формування облікової політики підприємства (розширений варіант)

Формування облікової політики підприємства є одним із ключових етапів організації системи бухгалтерського обліку, оскільки саме вона визначає методологічні, організаційні та технічні засади відображення господарських операцій. Від обґрунтованості обраних підходів залежить якість фінансової звітності, рівень прозорості діяльності підприємства та ефективність прийняття управлінських рішень [3, с. 112].

Законодавчою основою формування облікової політики в Україні є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який закріплює право підприємства самостійно визначати облікову політику, виходячи з особливостей його діяльності. Водночас це право обмежується необхідністю дотримання національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечує уніфікацію підходів до формування фінансової інформації.

Процес формування облікової політики має комплексний характер і здійснюється за участю керівника підприємства, головного бухгалтера та за необхідності інших фахівців фінансово-економічного підрозділу [5, с. 143]. У сучасних умовах дедалі частіше до цього процесу залучаються також внутрішні аудитори або фінансові аналітики, що дозволяє врахувати не лише бухгалтерські, а й управлінські аспекти.

Основні етапи формування облікової політики

Формування облікової політики доцільно розглядати як послідовний процес, який включає взаємопов'язані етапи:

- аналіз організаційно-правової форми підприємства та його структури управління;

- дослідження специфіки господарської діяльності та галузевих особливостей;
- визначення інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів;
- вибір форми організації бухгалтерського обліку;
- визначення методології оцінки активів, зобов'язань, доходів і витрат;
- встановлення порядку ведення первинного обліку та документообігу;
- визначення підходів до внутрішнього контролю та інвентаризації;
- формування та затвердження наказу про облікову політику [2, с. 97].

Такий підхід дозволяє розглядати облікову політику не як формальний документ, а як елемент системи управління підприємством.

Початковим та одним із найважливіших етапів є аналіз особливостей діяльності підприємства. На цьому етапі оцінюються масштаби виробництва, кількість структурних підрозділів, рівень централізації управління, наявність філій, специфіка продукції або послуг, а також рівень автоматизації облікових процесів [6, с. 158].

Результати такого аналізу безпосередньо впливають на вибір методів бухгалтерського обліку. Наприклад, для великого підприємства з розгалуженою структурою доцільним є застосування автоматизованих систем обліку та деталізованого робочого плану рахунків, тоді як для малого підприємства можливе використання спрощених форм обліку.

Вибір форми бухгалтерського обліку

Важливим елементом є визначення форми бухгалтерського обліку, яка забезпечує найбільш ефективне відображення господарських операцій. У практиці підприємств можуть застосовуватися журнально-ордерна, меморіально-ордерна, спрощена або повністю автоматизована форма обліку [4, с. 121].

У сучасних умовах переважає автоматизована форма, яка базується на використанні спеціалізованих програмних продуктів. Це дозволяє мінімізувати ручну працю, зменшити ймовірність помилок та підвищити оперативність формування звітності.

Методологічна складова облікової політики

Ключовим етапом є вибір методів оцінки облікових об'єктів. Підприємство самостійно визначає:

- методи оцінки вибуття запасів (ФІФО, середньозважена собівартість тощо);
- методи нарахування амортизації основних засобів;
- порядок формування резервів сумнівних боргів;
- підходи до оцінки дебіторської заборгованості;
- методи визнання доходів і витрат [7, с. 104].

Вибір конкретних методів має не лише бухгалтерське, а й економічне значення, оскільки впливає на фінансовий результат, податкове навантаження та інвестиційну привабливість підприємства.

Окрему увагу при формуванні облікової політики приділяють організації документообігу. Підприємство визначає порядок створення, перевірки, обробки, передачі та зберігання первинних документів [3, с. 119]. У сучасних умовах важливу роль відіграє електронний документообіг, який забезпечує швидкість передачі інформації та зменшує адміністративні витрати.

Система внутрішнього контролю є невід'ємною складовою облікової політики. Вона спрямована на забезпечення достовірності фінансової інформації, запобігання помилкам і зловживанням, а також на контроль за збереженням активів підприємства [5, с. 149].

Сучасна практика свідчить, що облікова політика повинна бути не статичним документом, а гнучким інструментом управління. Вона має адаптуватися до змін економічного середовища, цифровізації бізнес-процесів та розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності.

У цьому контексті Ф. Ф. Бутинець підкреслює, що облікова політика повинна забезпечувати баланс між нормативними вимогами та управлінськими потребами підприємства [2, с. 103]. У свою чергу С. Ф. Голов наголошує, що якісна облікова політика підвищує прозорість фінансової звітності та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень [4, с. 132].

Завершальним етапом формування облікової політики є розробка та затвердження наказу про облікову політику. Цей документ має статус внутрішнього нормативного акта підприємства та є обов'язковим для виконання всіма працівниками бухгалтерської служби [6, с. 165].

У ньому фіксуються всі обрані методи, процедури та організаційні підходи, які застосовуються в обліковому процесі. Саме тому наказ про облікову політику є ключовим інструментом регламентації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Отже, порядок формування облікової політики підприємства є багатоступеневим і комплексним процесом, який охоплює аналіз діяльності підприємства, вибір методів обліку, організацію документообігу та систему внутрішнього контролю. Його ефективність визначається здатністю забезпечувати достовірність фінансової інформації, відповідність законодавству та практичну корисність для управління підприємством.

2.2. Наказ про облікову політику та його структура

Наказ про облікову політику є основним внутрішнім документом підприємства, який регламентує організацію та ведення бухгалтерського обліку.

Саме в цьому документі закріплюються принципи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку, що застосовуються на підприємстві [3, с. 126].

Відповідно до чинного законодавства України, кожне підприємство зобов'язане самостійно розробити та затвердити наказ про облікову політику. Відповідальність за його затвердження покладається на керівника підприємства.

Наказ про облікову політику розробляється бухгалтерською службою підприємства та формується з урахуванням:

- вимог законодавства;
- специфіки діяльності підприємства;
- організаційної структури;
- системи оподаткування;
- рівня автоматизації бухгалтерського обліку [5, с. 171].

Структура наказу про облікову політику може відрізнятися залежно від особливостей діяльності підприємства, проте зазвичай він містить такі основні розділи:

- загальні положення;
- організація бухгалтерського обліку;
- робочий план рахунків;
- порядок документообігу;
- методи оцінки активів і зобов'язань;
- порядок нарахування амортизації;
- порядок проведення інвентаризації;
- система внутрішнього контролю;
- порядок складання фінансової звітності [7, с. 143].

У розділі «Загальні положення» зазначаються нормативні документи, на основі яких сформовано облікову політику підприємства [2, с. 118].

Особливе значення має розділ щодо методів оцінки активів і зобов'язань. У ньому визначаються:

- метод оцінки вибуття запасів;
- методи амортизації основних засобів;
- порядок створення резервів;
- критерії визнання доходів і витрат [4, с. 138].

Наказ про облікову політику повинен бути чітким, зрозумілим та відповідати вимогам чинного законодавства. Його положення застосовуються послідовно протягом звітних періодів, що забезпечує порівнянність фінансової звітності [6, с. 181].

Зміни до наказу про облікову політику можуть вноситися лише у випадках:

- зміни законодавства;
- зміни умов діяльності підприємства;
- необхідності забезпечення більш достовірного відображення господарських операцій.

На думку науковців, наказ про облікову політику є важливим інструментом організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві [5, с. 176]. Отже, наказ про облікову політику є основним внутрішнім нормативним документом підприємства, який визначає порядок ведення бухгалтерського обліку та забезпечує єдність методології облікового процесу.

2.3. Особливості вибору методів бухгалтерського обліку на підприємстві

Вибір методів бухгалтерського обліку є важливим елементом формування облікової політики підприємства. Саме від обраних методів залежить порядок відображення господарських операцій, оцінка активів і зобов'язань, а також формування фінансових результатів діяльності підприємства [3, с. 141].

Чинне законодавство України надає підприємствам право самостійно обирати окремі методи бухгалтерського обліку відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку.

Одним із найважливіших аспектів є вибір методів оцінки запасів. Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», підприємство може використовувати:

- метод ФІФО;
- метод середньозваженої собівартості;
- метод ідентифікованої собівартості;
- метод нормативних затрат [4, с. 152].

Кожен із зазначених методів має свої переваги та недоліки. Наприклад, метод ФІФО забезпечує більш реалістичну оцінку залишків запасів в умовах інфляції, тоді як метод середньозваженої собівартості є простішим у застосуванні [6, с. 193].

Важливим елементом облікової політики є вибір методів амортизації основних засобів. Підприємства можуть застосовувати:

- прямолінійний метод;
- виробничий метод;

- кумулятивний метод;
- метод зменшення залишкової вартості [5, с. 188].

Вибір конкретного методу залежить від характеру використання основних засобів та очікуваного способу отримання економічних вигід від активу [7, с. 167].

Особливу увагу підприємства приділяють вибору методів оцінки дебіторської заборгованості та створення резерву сумнівних боргів. Це дозволяє забезпечити достовірність фінансової звітності та уникнути завищення активів підприємства [2, с. 129].

У сучасних умовах важливого значення набуває автоматизація бухгалтерського обліку. Використання спеціалізованих програмних продуктів дозволяє підвищити ефективність обробки облікової інформації, скоротити кількість помилок та забезпечити оперативність складання звітності [6, с. 201].

На вибір методів бухгалтерського обліку впливають:

- галузеві особливості діяльності;
- масштаби підприємства;
- система оподаткування;
- рівень автоматизації;
- стратегічні цілі підприємства [4, с. 161].

На думку С. Ф. Голова, вибір методів бухгалтерського обліку повинен забезпечувати об'єктивне відображення фінансового стану підприємства та відповідати принципу обачності.

Таким чином, вибір методів бухгалтерського обліку є важливим етапом формування облікової політики підприємства. Рациональне застосування методів обліку забезпечує достовірність фінансової звітності, ефективність управління та відповідність облікового процесу вимогам законодавства.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Проблеми формування та застосування облікової політики

У сучасних умовах господарювання формування ефективної облікової політики є одним із ключових завдань системи управління підприємством. Незважаючи на наявність нормативно-правового регулювання та розроблених національних стандартів бухгалтерського обліку, у практичній діяльності підприємства стикаються з низкою проблем організаційного, методичного, інформаційного та кадрового характеру [3, с. 154].

Однією з найбільш суттєвих проблем залишається нестабільність нормативно-правового середовища. Часті зміни законодавства у сфері бухгалтерського обліку, податкового регулювання та фінансової звітності змушують підприємства регулярно переглядати положення облікової політики. Це призводить до додаткового навантаження на бухгалтерські служби та підвищує ризик помилок у процесі адаптації облікових процедур [5, с. 214].

Складність формування облікової політики також зумовлена необхідністю вибору оптимальних методів бухгалтерського обліку серед декількох дозволених альтернатив. Підприємство самостійно визначає методи оцінки запасів, нарахування амортизації, формування резервів та визнання доходів і витрат [2, с. 173]. При цьому помилковий або економічно необґрунтований вибір методів може суттєво вплинути на фінансовий результат, податкове навантаження та інвестиційну привабливість підприємства. Окремою проблемою є недостатній рівень методичної підготовки працівників бухгалтерської служби, особливо на

малих та середніх підприємствах. Формування облікової політики потребує не лише знання нормативної бази, але й розуміння економічної сутності господарських операцій та наслідків застосування різних облікових методів [6, с. 245].

У сучасних умовах значною проблемою залишається недостатній рівень цифровізації облікових процесів. На окремих підприємствах досі зберігається частково паперовий документообіг або використання застарілих програмних продуктів. Це знижує оперативність обробки інформації, ускладнює контроль та підвищує ризик втрати або викривлення даних [4, с. 198].

Важливою проблемою є також недостатня інтеграція облікової політики з системою управлінського обліку. У багатьох випадках облікова політика орієнтована лише на формування фінансової звітності, тоді як потреби внутрішнього менеджменту залишаються недостатньо врахованими. Це обмежує можливості використання облікової інформації для стратегічного управління підприємством.

Окремої уваги потребує проблема адаптації національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Умови глобалізації та інтеграції України у світовий економічний простір вимагають забезпечення прозорості, порівнянності та достовірності фінансової інформації. Водночас перехід на МСФЗ потребує значних фінансових витрат, зміни облікових процедур та підготовки персоналу [7, с. 176].

Поширеною проблемою залишається формальний підхід до розробки наказу про облікову політику. У практиці окремих підприємств цей документ носить шаблонний характер і не враховує специфіки господарської діяльності.

Результаті облікова політика не виконує своєї ключової функції як інструменту управління, а має лише формальне значення для перевіряючих органів [3, с. 162].

Крім того, ускладнення викликає невідповідність та розбіжності між бухгалтерським і податковим обліком. Різні підходи до визнання доходів і витрат, оцінки активів та формування фінансового результату створюють додаткове навантаження на бухгалтерію та збільшують ризик виникнення податкових різниць і помилок [5, с. 221].

В умовах цифрової економіки додатковим викликом стають питання інформаційної безпеки. Зростання обсягів електронних даних та використання мережевих систем підвищує ризики несанкціонованого доступу, втрати інформації або кібератак. Це вимагає від підприємств впровадження сучасних систем захисту бухгалтерських даних та резервного копіювання інформації.

Науковці також звертають увагу на те, що ефективність облікової політики значною мірою залежить від її адаптивності. Зокрема, Ф. Ф. Бутинець підкреслює, що облікова політика повинна забезпечувати баланс між вимогами законодавства та потребами управління підприємством [2, с. 181]. У свою чергу С. Ф. Голов зазначає, що сучасна облікова політика має бути гнучкою, економічно обґрунтованою та здатною швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища [4, с. 205].

Проблеми формування й застосування облікової політики підприємства є комплексними (нормативні, організаційні, кадрові, технологічні, інформаційні аспекти) і потребують системного підходу—удосконалення нормативної бази, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження сучасних технологій, щоб облікова політика повною мірою виконувала управлінську й інформаційну функції.

Додаткові труднощі виникають у процесі автоматизації бухгалтерського обліку. Використання різних програмних продуктів потребує адаптації облікової політики до технічних можливостей інформаційних систем. У разі неправильного налаштування програмного забезпечення існує ризик помилкового відображення господарських операцій та порушення принципів бухгалтерського обліку.

В умовах воєнного стану та економічної нестабільності особливої актуальності набуває проблема безперервності ведення бухгалтерського обліку. Підприємства стикаються з труднощами збереження документації, доступу до електронних баз даних та організації дистанційної роботи бухгалтерських служб. Це потребує вдосконалення облікової політики з урахуванням кризових умов господарювання.

Важливим аспектом є також необхідність посилення аналітичної функції облікової політики. Сучасна система бухгалтерського обліку повинна не лише забезпечувати складання фінансової звітності, а й формувати інформаційну базу для прогнозування, планування та прийняття ефективних управлінських рішень.

3.2. Напрями вдосконалення облікової політики в сучасних умовах

В умовах розвитку ринкової економіки та цифровізації управлінських процесів особливого значення набуває вдосконалення облікової політики підприємства. Сучасна облікова політика повинна забезпечувати не лише виконання вимог законодавства, а й ефективне інформаційне забезпечення управління підприємством [6, с. 263].

Одним із основних напрямів удосконалення облікової політики є гармонізація національної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності [7, с. 184]. Використання міжнародних стандартів сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності та забезпечує можливість співпраці підприємств із міжнародними інвесторами та партнерами.

Важливим напрямом є вдосконалення методів оцінки активів і зобов'язань. Підприємства повинні обирати методи бухгалтерського обліку, які забезпечують найбільш достовірне відображення фінансового стану та результатів діяльності [3, с. 171]. Зокрема, доцільним є використання сучасних методів оцінки запасів, амортизації та резервування.

Особливого значення набуває автоматизація бухгалтерського обліку. Використання сучасних інформаційних систем дозволяє:

- скоротити трудомісткість облікових процесів;
- підвищити оперативність обробки інформації;
- мінімізувати кількість помилок;
- забезпечити ефективний контроль за господарськими операціями

У сучасних умовах важливим напрямом удосконалення облікової політики є підвищення рівня внутрішнього контролю. Ефективна система внутрішнього контролю сприяє запобіганню фінансовим порушенням, забезпечує збереження активів підприємства та достовірність фінансової інформації [4, с. 218].

Не менш важливим є постійне підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби. Зміни законодавства, впровадження нових технологій та розвиток міжнародних стандартів вимагають від бухгалтерів постійного професійного розвитку [2, с. 193].

Важливим напрямом удосконалення є також індивідуалізація облікової політики. Підприємства повинні формувати облікову політику з урахуванням власної специфіки діяльності, галузевих особливостей та стратегічних цілей розвитку. Водночас доцільним є регулярний перегляд положень облікової політики з метою їх актуалізації відповідно до сучасних умов господарювання. Це сприятиме підвищенню прозорості облікової інформації та ефективності прийняття управлінських рішень.

На думку науковців, сучасна облікова політика повинна бути гнучкою та адаптивною до змін економічного середовища [3, с. 176]. Вона має забезпечувати можливість швидкого реагування на зміни законодавства, ринкових умов та внутрішніх потреб підприємства.

Таким чином, удосконалення облікової політики підприємства повинно здійснюватися шляхом гармонізації з міжнародними стандартами, автоматизації облікових процесів, підвищення ефективності внутрішнього контролю та професійного розвитку бухгалтерського персоналу. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності управління підприємством та достовірності фінансової звітності.

3.3. Використання інформаційних технологій в організації бухгалтерського обліку

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки інформаційні технології відіграють надзвичайно важливу роль в організації бухгалтерського обліку. Автоматизація облікових процесів є необхідною умовою ефективного функціонування підприємства, оскільки забезпечує швидкість обробки інформації, підвищення точності облікових даних та покращення якості управлінських рішень [5, с. 248].

Розвиток інформаційних технологій суттєво змінив підходи до організації бухгалтерського обліку. Раніше значна частина облікової роботи виконувалась вручну, то сьогодні більшість підприємств використовують автоматизовані системи обліку, які дозволяють оперативно формувати фінансову звітність, контролювати рух активів та аналізувати фінансові результати діяльності.

Використання сучасних програмних продуктів значно спрощує процес ведення бухгалтерського обліку та сприяє підвищенню ефективності роботи бухгалтерської служби. Серед найбільш поширених програм автоматизації бухгалтерського обліку в Україні використовуються:

- BAS Бухгалтерія;
- М.Е.Дос;
- ISpro;
- SAP;
- Oracle Financials.

Особливого поширення серед українських підприємств набула система BAS Бухгалтерія, яка забезпечує автоматизацію ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку. Програма дозволяє автоматично формувати бухгалтерські проведення, розраховувати податки, здійснювати облік заробітної плати та формувати фінансову звітність [3, с. 183].

Важливу роль у сучасній системі бухгалтерського обліку відіграє програмне забезпечення М.Е.Дос, яке використовується для подання електронної звітності до державних органів, обміну електронними документами та реєстрації податкових накладних [2, с. 207]. Використання електронної звітності значно скорочує витрати часу та спрощує взаємодію підприємств із контролюючими органами.

Автоматизація бухгалтерського обліку забезпечує:

- швидке формування первинних документів;
- автоматичне відображення господарських операцій;
- оперативне складання фінансової звітності;
- контроль за рухом активів;
- спрощення документообігу;
- автоматичний розрахунок податків;
- формування аналітичної інформації для управління підприємством [7, с. 196].

Однією з найважливіших переваг використання інформаційних технологій є можливість інтеграції бухгалтерського обліку з іншими системами управління підприємством [3, с. 186]. Наприклад, сучасні ERP-системи дозволяють поєднувати бухгалтерський облік із системами управління виробництвом, логістикою, збутом та кадровим обліком. Це забезпечує формування єдиного інформаційного середовища підприємства.

Сучасні інформаційні технології дозволяють здійснювати бухгалтерський облік у режимі реального часу. Керівництво підприємства має можливість оперативно отримувати інформацію про:

- фінансові результати діяльності;
- стан дебіторської та кредиторської заборгованості;
- рух грошових коштів;
- рівень витрат підприємства;
- обсяги реалізації продукції [5, с. 252].

Особливого значення в сучасних умовах набуває електронний документообіг. Використання електронних документів забезпечує швидкість передачі інформації, зменшує витрати на друк та зберігання паперових документів, а також сприяє підвищенню ефективності внутрішнього контролю [4, с. 229].

Важливим елементом цифровізації бухгалтерського обліку є використання електронного цифрового підпису (КЕП). Кваліфікований електронний підпис забезпечує юридичну силу електронних документів та дозволяє підприємствам здійснювати обмін документацією дистанційно [6, с. 291].

У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій дедалі більшого поширення набувають хмарні сервіси для ведення бухгалтерського обліку. Хмарні технології дозволяють:

- зберігати інформацію на віддалених серверах;
- отримувати доступ до облікових даних із будь-якого місця;
- забезпечувати автоматичне резервне копіювання інформації;
- зменшувати витрати на технічне забезпечення [7, с. 203].

Використання хмарних технологій особливо актуальне для малих та середніх підприємств, оскільки дозволяє зменшити витрати на придбання дорогого програмного забезпечення та серверного обладнання [3, с. 194].

Суттєвий вплив на розвиток бухгалтерського обліку має також використання технологій штучного інтелекту та автоматизованої аналітики. Сучасні програмні продукти здатні:

- автоматично аналізувати фінансові показники;
- прогнозувати фінансові результати;
- виявляти помилки та ризикові операції;
- здійснювати фінансове планування [5, с. 261].

Наприклад, окремі системи бухгалтерського обліку можуть автоматично визначати нетипові господарські операції або помилки у первинних документах, що значно підвищує ефективність внутрішнього контролю [2, с. 215].

Водночас використання інформаційних технологій у бухгалтерському обліку супроводжується певними ризиками. До основних ризиків належать:

- загроза втрати інформації;
- несанкціонований доступ до даних;
- кібератаки;
- технічні збої;
- залежність від програмного забезпечення;
- необхідність постійного оновлення інформаційних систем [6, с. 297].

Особливо актуальною проблемою є кібербезпека бухгалтерської інформації. Фінансові дані підприємства є важливим об'єктом інформаційної безпеки, тому підприємства повинні забезпечувати:

- резервне копіювання інформації;
- захист серверів;
- використання антивірусного програмного забезпечення;
- обмеження доступу до облікових даних;
- контроль за використанням електронних підписів [4, с. 235].

Крім того, впровадження сучасних інформаційних технологій потребує високого рівня професійної підготовки бухгалтерського персоналу. У сучасних умовах бухгалтер повинен володіти не лише знаннями з бухгалтерського обліку, а й навичками роботи з автоматизованими інформаційними системами [5, с. 266].

На думку науковців, цифровізація бухгалтерського обліку є одним із найважливіших напрямів удосконалення системи управління підприємством [3, с. 198].

Сучасні інформаційні технології забезпечують підвищення прозорості фінансової інформації, оперативність прийняття управлінських рішень та ефективність внутрішнього контролю.

Таким чином, використання інформаційних технологій є необхідною умовою ефективної організації бухгалтерського обліку в сучасних умовах господарювання. Автоматизація облікових процесів, впровадження електронного

документообігу, використання хмарних технологій та сучасних аналітичних систем сприяють підвищенню якості фінансової інформації, ефективності управління підприємством та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання [7, с. 214].

ВИСНОВКИ

У ході виконання курсової роботи було досліджено теоретичні та практичні аспекти формування облікової політики підприємства, її нормативне регулювання та сучасні тенденції розвитку.

Встановлено, що облікова політика є важливим елементом системи бухгалтерського обліку, який забезпечує єдиний підхід до відображення господарських операцій, формування фінансової звітності та прийняття управлінських рішень. Від її правильного формування залежить достовірність облікової інформації та ефективність управління підприємством [3, с. 49].

Дослідження нормативно-правової бази показало, що облікова політика в Україні регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та міжнародними стандартами фінансової звітності. Це забезпечує уніфікацію підходів до ведення обліку та підвищує прозорість фінансової інформації [2, с. 102].

Було встановлено, що процес формування облікової політики є комплексним і включає аналіз діяльності підприємства, вибір методів бухгалтерського обліку, організацію документообігу, систему внутрішнього контролю та затвердження наказу про облікову політику.

Окрему увагу приділено тому, що вибір методів обліку (оцінка запасів, амортизація, формування резервів) суттєво впливає на фінансовий результат діяльності підприємства, рівень витрат та податкові зобов'язання [4, с. 152].

У роботі також визначено основні проблеми формування облікової політики, серед яких нестабільність законодавства, недостатній рівень цифровізації, формальний підхід до складання наказу про облікову політику та недостатня кваліфікація бухгалтерського персоналу [5, с. 214].

Водночас встановлено, що сучасні тенденції розвитку облікової політики пов'язані з гармонізацією національних стандартів із МСФЗ, автоматизацією

облікових процесів, впровадженням електронного документообігу та використанням інформаційних технологій [7, с. 214].

Таким чином, облікова політика підприємства є важливим інструментом управління, який забезпечує достовірність фінансової інформації, ефективність прийняття рішень та стабільний розвиток підприємства в умовах сучасної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р.
Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. zakon.rada.gov.ua
2. Міністерство фінансів України. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
3. Міністерство фінансів України. Міжнародні стандарти фінансової Звітності (МСФЗ). URL: Міністерство фінансів України
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : навч. посіб. – Житомир : Рута, 2019. – 544 с.
5. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз, проблеми, перспективи. – Київ : Лібра, 2020. – 456 с.
6. Ткаченко Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. – Київ : Алерта, 2021. – 352 с.
7. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. – Київ : КНЕУ, 2020. – 418 с.
8. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. – Тернопіль : Карт-бланш, 2019. – 628 с.
9. Бондар М. І. Облікова політика підприємства : навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 240 с.
10. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. – Київ : Знання, 2020. – 654 с.
11. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21.12.2017 р.